

WOORDENSCHAT – Softwareprogramma's *Woorden 1-2-3*

Praktische handvatten voor het taalles- en rekenonderwijs zoals deze Kwaliteitskaart zijn te vinden op www.taalpilots.nl en www.rekenpilots.nl.

De rubriek 'implementatiekoffer' bevat alle informatie en handreikingen die in het kader van de Kwaliteitsagenda Primair Onderwijs worden ontwikkeld om het onderwijs in de basisvaardigheden te verbeteren.

WOORDEN 1-2-3 *Algemene informatie*

Naam programma	Muiswerk Woorden 1-2-3
Uitgeverij	Muiswerk Educatief
Website	www.muiswerk.nl
Onderdeel van methode	Het programma is geen onderdeel van een methode maar kan naast elke lesmethode gebruikt worden.
Jaar van uitgave	2009
Doelgroep	Groep 3 t/m 6, voor leerlingen met een achterstand in de groepen 7 en 8, een grote achterstand in het voortgezet onderwijs en voor het speciaal onderwijs. Deel 1 is geschikt voor leerlingen van groep 3 en 4. Deel 2 is geschikt voor leerlingen van groep 4 en 5. Deel 3 is geschikt voor leerlingen van groep 5 en 6.

WOORDEN 1-2-3

Programma informatie

Aandachtspunten	Toelichting
Uitgangspunten van het programma	<ul style="list-style-type: none"> • Het programma is voor beginnende taalleerders in het basisonderwijs. Doel van het programma is woordenschatverwerving die zonder specifieke voorkennis naast elke lesmethode gebruikt kan worden. Het programma heeft verschillende uitgangspunten: werken aan wat je nog niet weet, beetje bij beetje door de stof lopen, onbeperkt oefenen met veel oefenvormen en directe feedback. De leerkracht is hierbij onmisbaar omdat de resultaten van de leerling goed moeten worden gemonitord. • Als we de stappen die een kind neemt, leggen naast de vier fasen van Verhallen¹ (voorbewerken, semantiseren, consolideren en controleren) dan zien we dat er drie van de vier fasen doorlopen worden: semantiseren, consolideren en controleren. Semantiseren doordat er een informatiesymbool is ingebouwd waar leerlingen om uitleg kunnen vragen van bepaalde regels of hulpmiddelen kunnen gebruiken met daarbij voorbeelden en het woordenboek wat op te vragen is. Daarnaast door het 'raadspel' van de eerste oefeningen. Nieuwe woorden ontdekken ze door trial and error. Consolideren vindt plaats door de verschillende oefeningen die aangeboden worden waarin woorden meerdere keren langskomen. Controleren gebeurt door de toetsende spellen. • Een kind kan op elk gewenst moment hulp vragen door het informatiesymbool aan te drukken.
Beschrijving van het programma (samenvatting)	<p>Op basis van diagnostische toetsen wordt uitgezocht op welke gebieden de leerling onvoldoende scoort. De gebieden van Woorden 1, 2 en 3 zijn gebaseerd op thema's. Het programma selecteert vervolgens de oefeningen bij een bepaald themagebied die daarbij aansluiten. Leerlingen werken op die manier alleen aan hun zwakke plekken.</p> <p>Het programma is uitgegaan van een aantal rubrieken (thema's). De woorden zijn gerangschikt rondom vaak voorkomende thema's in lesmateriaal voor NT2 leerlingen. Er zijn per deel (1, 2 of 3) negen à tien thema's.</p> <p>Woordkennis vormt de spil van de reeks: klanken en letters worden gecombineerd tot woorden; woorden worden gecombineerd tot zinnen en zinnen tot teksten. De grammaticale basis speelt een minder duidelijke rol in het programma.</p> <p>Wanneer een leerling ingelogd heeft of zichzelf aangemeld heeft (leerling kan eigen account aanmaken) komt het op het begin-scherm. Daar kan gekozen worden uit 'wat weet je al' (toets) of 'alle</p>

¹ Verhallen, M., & Verhallen, S. (1994). *Woorden leren, woorden onderwijzen*. Hoevelaken: Uitgeverij CPS.

Aandachtspunten	Toelichting
	<p>oefeningen'. Als de toets uitgevoerd is komt er een derde optie bij, namelijk 'jouw oefeningen'. In 'jouw oefeningen' staan de oefeningen die horen bij de vragen uit de toets waarop een verkeerd antwoord gegeven is. De oefeningen bij de vragen waarop een goed antwoord gegeven is zijn dan weggelaten. In de toets merk je niet wat je fout doet. Je kunt gewoon verder met de volgende vraag. Bij 'alle oefeningen' en 'jouw oefeningen' kan zelf een keuze gemaakt worden uit de oefeningen. De oefeningen zijn niet met een plaatje weergegeven maar met een paar woorden.</p> <p>De visuele mode is aan het programma toegevoegd als extra functie. Dit maakt het voor leerlingen makkelijker om zelfstandig te werken met het programma. In de visuele mode worden de oefeningen wel met plaatjes aangegeven. De visuele mode moet wel aangezet worden.</p> <p>Leerlingen die met het programma aan de slag gaan, krijgen in de oefeningen eerst uitleg die ze moeten lezen. In de uitleg staan regels of hulpmiddelen en zijn er voorbeelden gegeven. Tijdens de hele oefening is het mogelijk het uitleggedeelte opnieuw te raadplegen. Gedurende de oefeningen kan ook het woordenboek ingeschakeld worden. Hierin staan verschillende woorden, vervoegingen, betekenissen en uitdrukkingen. Hierbij kan het volgende bekeken worden: uitdrukkingen bij een specifiek woord, het bekijken van een woord dat eindigt of begint met..., het onderzoeken welke woorden rijmen op een bepaald woord. Sommige woorden hebben ter verduidelijking een plaatje. Woorden worden auditief aangeboden in het woordenboek. Het woordenboek behoort bij alle drie delen van het programma.</p> <p>Leerlingen kunnen zelf kiezen of ze een woord wel of niet willen opzoeken in het woordenboek. Semantiseren vindt ook plaats door het 'raadspel' van de eerste oefeningen. Woorden die leerlingen nog niet kennen ontdekken ze door 'trial and error'. Hierbij worden geen aparte woordbetekenissen aangeboden maar leren leerlingen door te doen (het raden wat de juiste betekenis is van de woorden die ze nog niet kennen).</p> <p>In de oefeningen geeft het programma op elk antwoord directe feedback. Bij foute antwoorden wordt de regel opnieuw uitgelegd. Als alle oefeningen uit het programma zijn weggespeeld, kan de toets herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. Aan het einde van een oefening krijgt de leerling een score in procenten. De scores van alle oefeningen staan in een scorelijst die de leerling zelf kan opvragen (en eventueel kan afdrukken). Bij het programma is digitale schoolbordsoftware beschikbaar. Dit is een gratis programma voor de leraren.</p>
Gebruikte oefeningen	Er zijn in totaal 229 oefeningen, 3 totaaltoetsen, 6 deeltoetsen en 2478 vragen in de drie delen. Elk van de drie delen bestaat uit 70 à 80 oefeningen en drie diagnostische en evaluerende toetsen. Ieder

Aandachtspunten	Toelichting
	<p>thema (rubriek) bevat 8 à 9 oefeningen. Iedere oefening bevat weer 10 à 30 opgaven.</p> <p>De oefeningen zijn onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vul in</i>: bijvoorbeeld woorden moeten toegevoegd of gewijzigd worden. • <i>Meerkeuze</i>: bijvoorbeeld welk woord hoort op de aangegeven plaats. • <i>Wijs aan in de tekst</i>: bijvoorbeeld op het scherm staat een tekst. De leerling moet bepaalde elementen uit die tekst aanwijzen. <p>Er zijn oefeningen opgenomen waarbij de oefening ook een geluid bevat. Deze oefeningen kunnen goed gemaakt worden door leerlingen die nog niet kunnen lezen. Alle oefeningen met een sterretje achter de titel bevatten geluid.</p>
Aantal aangeboden woorden en soorten woorden (per jaargroep)	<p>In de drie delen worden zo'n 2000 verschillende Nederlandse woorden behandeld. In eerste instantie is uitgegaan van de lijst van de 1200 meest gebruikte Nederlandse woorden (Uit den Boogaart, 1975²).</p> <p>Niet al deze woorden zijn opgenomen omdat ze al bij veel taalleerders bekend zijn. Daarnaast zijn veel woorden opgenomen die ontstaan zijn vanuit de gekozen thema's. De woorden zijn ingedeeld in drie niveaus. Deel 1 bevat vooral concrete, korte, alledaagse, hoogfrequente woorden in tegenstelling tot deel 3. Binnen elk bestand is tevens sprake van een cumulatieve opbouw. Deel 1 bevat 400 woorden, deel 2 bevat 600 woorden en deel 3 bevat 1000 woorden.</p> <p>Er worden zelfstandige naamwoorden, uitdrukkingen, samenstellingen, bijvoeglijk naamwoorden enzovoort aangeboden. Het woordenboek bevat 11.000 woorden, 30.000 vervoegingen, 12.000 betekenissen en 6.700 uitdrukkingen.</p>
Overeenkomst van woorden met de methode en met de Cito-Woordenschattoetsen	<p>Doordat de drie delen van het programma verdeeld zijn over 6 jaargroepen, en dus één deel twee jaargroepen bestrijkt, is de overeenkomst tussen de methode en de Cito-Woordenschattoetsen moeilijk aan te geven.</p>
Doorgaande lijn	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn vele verschillende oefenvormen opgenomen. De verschillende oefeningen zien er elke keer anders uit: andere zinnen, andere volgorde • De werkwijze van het programma, opzet, vormgeving en de oefeningen zijn door de drie delen exact hetzelfde.
Differentiatiemogelijkheden en adaptiviteit	<p>Het programma is geschikt als onderdeel van een lesprogramma waarbij het een deel van de methode kan vervangen, maar het kan ook aangeboden worden voor remediëren van leerlingen.</p> <p>Op basis van een diagnostische toets wordt de leerling naar het oefenmateriaal dat aansluit bij de gemaakte fouten gestuurd.</p>

² Boogaart, P. C. Uit den (red.) (1975). *Woordfrequenties in geschreven en gesproken Nederlands*. Oosthoek, Scheltema en Holkema, Utrecht.

Aandachtspunten	Toelichting
	<p>Differentiëren gaat op de volgende manier: In de totaaltoets hoort elke vraag bij een rubriek, die correspondeert met een probleemgebied. Het programma zorgt ervoor dat de soorten vragen gelijkmatig over de toets verdeeld zijn. Elke oefening hoort ook tot een bepaalde rubriek. Wanneer uit antwoorden blijkt dat de leerling een van de categorieën niet beheerst, krijgt hij/zij de oefeningen die nodig zijn om tot die beheersing te komen. Maakt hij/zij weinig fouten dan krijg hij /zij weinig oefeningen. Na het oefenen maakt de leerling opnieuw de toets, dan eventueel opnieuw oefenen enzovoort.</p> <p>Daarnaast kan de leerkracht zelf oefeningen toevoegen. De leerling krijgt onder het oefenen directe feedback. Gaat een oefening verkeerd dan volgt er het juiste antwoord of een stuk uitleg. Woorden 1 is bedoeld voor leerlingen die het Nederlands nog nauwelijks beheersten. Woorden 2 zijn wat langere inhoudswoorden en er zijn uitdrukkingen gebruikt. Woorden 3 is bedoeld voor leerlingen die geen moeite meer hebben met de woorden van Woorden 1 en 2. Hierin zijn minder frequente woorden en uitdrukkingen gebruikt.</p>
Organisatie in de groep	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Tijdsinzet per kind</i> Er worden geen suggesties gegeven voor de tijdsinzet per kind. De tijdsinzet is afhankelijk van de manier waarmee er met het programma gewerkt zal worden. Een leerkracht kan zelf beslissen of hij/zij leerlingen veel of weinig met het programma wil laten oefenen. Kiest hij/zij ervoor om alle leerlingen het gehele programma te laten doorlopen dan zal dit wel een paar uur per week per kind kosten. • <i>Wanneer inzetten</i> Het programma kan ingezet worden als onderdeel van een regulier lesprogramma, waarbij het een deel van de lesstof uit de methode vervangen. Het programma is ook geschikt voor remediëren van leerlingen die extra oefening nodig hebben. <p>Er kan op vier verschillende manieren gewerkt worden met het programma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De didactische mode, werken op de Muiswerk manier (laten werken aan eigen oefenprogramma en verplichting tot maken van toetsen) • Leerlingen weten al veel (leerling krijgen na een toets een persoonlijk oefenprogramma) • Leerlingen weten nog maar weinig (stapsgewijs door de stof gaan) • Alleen oefenen na eigen uitleg (behandeling van theorie in de klas, leerlingen maken bijbehorende soort oefeningen met programma). <p>Aangeraden wordt om een 'leerling-instructie' te maken zodat leerlingen zelfstandig aan de slag kunnen.</p>

Aandachtspunten	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Bedieningsgemak</i> <p>Een leerling kan zelfstandig aan de slag met het programma. Toch zal in het begin de leerkracht instructie moeten geven. Vooral wanneer leerlingen niet goed kunnen lezen is het opstarten van het programma erg lastig. Je moet het programma goed kennen wil je er als leerling geheel zelfstandig mee kunnen werken. De 'visuele mode' vangt dit echter voor een groot deel op. Hierdoor kunnen leerlingen met minder hulp met het programma aan het werk. Er worden dan namelijk plaatjes aangeboden bij het opstarten van het programma (bij klas en leerling). Niet alles in het programma wordt auditief ondersteund.</p> <p>Van tevoren is het belangrijk dat de leerkracht het programma gebruiksklaar maakt.</p> <p>De leerkracht kan een leerling ook 'dwingen' eerst de oefeningen uit het persoonlijk oefenprogramma te maken voor de leerling opnieuw aan het toetsen slaat.</p> <p>Er is in het programma geen coach aanwezig die aanwijzingen geeft. Wel is het mogelijk het 'uitleggedeelte' (informatiesymbool) te raadplegen.</p>
Toetsing, registratie en analyse	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Registreren</i> <p>Het programma bevat een leraarmodule. Een docent logt in door, na het opstarten, op het sleuteltje te klikken. De leerkracht kan leerlingen invoeren (kan door gegevens in te lezen) en instellingen per klas of per leerling handmatig instellen zoals het verbergen van toetsen en/of oefeningen. Ook de toetsgrens kan hier aangepast worden. Daarnaast kan de voortgangsmeter opgevraagd worden en kunnen resultaten van één leerling of van de gehele groep bekeken worden.</p> <p>In een logboek dat opgevraagd kan worden kan bijvoorbeeld de tijd die een leerling met een onderdeel bezig geweest is opgevraagd worden. Van allerlei gegevens zijn afdrucken te maken.</p> <p>In de leraarmodule is een zeer uitgebreide handleiding bij het programma op te vragen (help; informatie over het programma) waarin alle onderwijskundige en praktische informatie is opgenomen van het programma.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Toetsen</i> <p>Het programma bevat drie totaaltoetsen en zes deelttoetsen. Op basis van diagnostische toetsen wordt uitgezocht op welke gebieden de leerling onvoldoende scoort. Het programma selecteert vervolgens de oefeningen die daarbij aansluiten. Als alle oefeningen zijn weggespeeld, kan de toets herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. Door het uitgebreide gegevensbestand is een toets nooit twee keer precies hetzelfde, terwijl de probleemgebieden die bevraagd worden, wel steeds hetzelfde zijn. Dit geldt overigens ook voor een groot deel van de oefeningen. Onder het toetsen ziet de leerling niet wat hij/zij fout doet.</p>

Aandachtspunten	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Analysemogelijkheden</i> <p>In de leraarmodule kunnen verschillende gegevens van leerlingen geanalyseerd worden. De voortgangsmeter laat van een groep leerlingen zien wat hun kennisniveau van een bepaalde module is en vergelijkt het huidige niveau met dat van de afgelopen periode. Ook laat het zien hoeveel tijd de leerlingen in diezelfde periode met het programma hebben gewerkt. Er zijn drie verschijningsvormen: week-, maand-, en kwartaalmeter. Ook resultaten van een specifieke leerling kunnen bekeken worden. Er staat welke oefeningen werden gemaakt, wat de werktijd en de leestijd is, of de leerling de uitlegschermen wel beluistert en de score (%) wordt aangegeven. Ook kan de leerling op een specifieke oefening vergeleken worden met de rest van de klas op een aantal punten: score (%), werksnelheid, leestijd en uitleg. Ook iedere actie en iedere fout kunnen nagegaan worden. Onder 'logboek' kan bekeken worden hoe lang een leerling met een oefening of toets bezig is geweest, maar ook of de leerling een oefening steeds heeft afgebroken en welke fouten hij/zij gemaakt heeft.</p>
Prijs	<p>Het programma kost € 369,50 excl. btw en incl. vijf licenties. Aanvullende licenties kosten € 22,50 o excl. btw. (Het aantal licenties is gelijk aan het aantal leerlingen dat tegelijkertijd met het programma kan werken). Het is ook mogelijk om een leaseovereenkomst af te sluiten. Hierbij betaalt de school jaarlijks een bedrag aan gebruiksrecht en levert Muiswerk Educatief elk jaar een update van het programma. Basisscholen kunnen schoolbreed met het programma werken vanaf € 138,50 excl. btw. Er is dan geen beperking in het aantal gelijktijdige gebruikers. *</p>
Technische aspecten	<p>Minimale systeemeisen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een Pentium computer met een kloksnelheid van minimaal 300MHz • Minimaal 64Mb werkgeheugen (W95/98) en 256Mb (Windows ME/2000/XP) • Voldoende diskruimte, tijdelijk zelfs 750Mb • Windows 95/98/ME/2000/XP of beter • Een muis • Een geluidskaart en een koptelefoon • De Muiswerk installatie-CD • Het scherm moet op 16 miljoen kleuren staan ingesteld (of meer) <p>Het scherm moet op 800x600 staan ingesteld (hoger mag maar is niet aan te raden)</p>
Eventuele gebruikerservaringen	<p>In een recensie van COS (jaargang 16, nr. 5, 2004) zijn positieve reacties opgenomen van leerlingen en een leraar. Daarnaast is de recensie van de recensent zeer positief. De recensie betreft nog de oude versie.</p>

* Prijzen gelden tot 31 december 2009.

WOORDEN 1-2-3
Criteria softwareprogramma

Criteria voor goed software-programma m.b.t. woordenschat	Beoordeling	Opmerking(en)
Er wordt rekening gehouden met een bepaalde woordenschatdidactiek (bijvoorbeeld de Viertakt van Verhallen).	++++	Drie van de vier fasen van de Viertakt zijn expliciet uitgewerkt (semantiseren, consolideren en controleren).
In de oefeningen zijn voldoende mogelijkheden om de woorden te herhalen.	+++++	Nadat de toets doorlopen is komen woorden in de oefeningen heel vaak terug. Pas wanneer de leerling de woorden kent (in de toets) komen ze niet meer terug in de oefeningen.
Er wordt een substantieel aantal woorden aangeboden in het programma om de woordenschat uit te breiden.	++	Er worden in de drie programma's samen zo'n 2000 woorden aangeboden.
Overeenkomst tussen aangeboden woorden en woordenschattoetsen CITO en woordenlijsten (BAK enzovoort).	n.v.t.	Doordat de drie delen van het programma verdeeld zijn over zes jaargroepen is de overeenkomst tussen de methode en de Cito-Woordenschattoetsen moeilijk aan te geven.
Praktische bruikbaarheid leerling: <ul style="list-style-type: none"> Eenvoudig zelfstandig te gebruiken 	+++	Leerlingen kunnen zelfstandig met het programma aan de slag maar de leerkracht zal de eerste periode moeten begeleiden omdat het in het begin vrij complex is om het programma te bedienen. Muiswerk Visueel (extra functie) biedt hierbij ondersteuning.
<ul style="list-style-type: none"> Aantrekkelijkheid programma 	++++	Er is heel veel afwisseling in de oefeningen. De vormgeving is binnen de spellen is ietwat eigentijds. Door de eenvoudige vormgeving worden kinderen wel minder snel afgeleid.
Praktische bruikbaarheid leerkracht: <ul style="list-style-type: none"> Eenvoudige organisatiemogelijkheden Leerkrachtmodule toegevoegd met vele mogelijkheden Digibordsoftware als ondersteuning 	++++ +++++ +++++	De leerkracht heeft heel veel vrijheid in de manier waarop hij het programma wil inzetten. Het programma is goed in te passen naast het bestaande programma in de klas. Het programma bevat een leraarmodule waarin een leerlingvolgsysteem is ingebouwd met verschillende analysemogelijkheden en instellingen. Het programma bevat digibordsoftware.

Criteria voor goed software-programma m.b.t. woordenschat	Beoordeling	Opmerking(en)
Doorgaande lijn aanwezig.	+++	De manier van werken, opzet en vormgeving is binnen de drie delen van het programma exact hetzelfde. De oefeningen zijn iedere keer echter wel anders. Dit zorgt wel voor veel afwisseling. De bediening is iedere keer wel hetzelfde.
Differentiatiemogelijkheden: <ul style="list-style-type: none"> • voor zwakke en sterke leerlingen • zowel pre-teaching als remediëring mogelijk	+++++	Het programma heeft als één van de uitgangspunten differentiatie. Op basis van een 'begintoets' wordt een persoonlijk programma voor een leerling opgesteld. Daarnaast is er een woordenboekfunctie in te schakelen.
Toetsmogelijkheden opgenomen	+++++	Aan het begin van het programma wordt getoetst en na de oefening vindt opnieuw toetsing plaats.
Registratie- en analysemogelijkheden opgenomen	+++++	Uitgebreid leerlingvolgsysteem. Onder meer een voortgangsmeter en een logboek.

Colofon

De Kwaliteitskaart Woordenschat: *Woorden 1-2-3 (december 2009)*, samengesteld door Dortie Mijs & Loes Veneklaas (Expertis), is een uitgave van Projectbureau Kwaliteit.

Het Projectbureau Kwaliteit draagt zorg voor de uitvoering van de Kwaliteitsagenda PO Scholen voor morgen. Dit gebeurt onder verantwoordelijkheid van de PO Raad.

© Buiten het downloaden zijn alle rechten op dit product voorbehouden aan: